

Hans Jensen Holm,

født 20. september 1894 i Toftlund sogn. Død 2. august 1975 i Rangstrup, Agerskov sogn.

Hvad far fortalte om krigen 1914-1918.

Far var én af de mange dansksindede fra Nordslesvig, som måtte deltage i 1. verdenskrig som tysk soldat. Jeg vil nu fortælle lidt om, hvad far fortalte os børn, hvad han oplevede under 1. verdenskrig 1914-1918, hvor han deltog på både øst og vestfronten. I modsætning til så mange andre, som **ikke** ønskede, eller ikke **kunne** tale om de rædsler, og de forfærdelige oplevelser de havde været igennem ved fronten, ja så fortalte far gerne om **hans** oplevelser. Han har nok ikke altid fortalt hele sandheden, nok for at skåne os børn. Han havde en hel del feldtpost, som var kort med billeder på, blandt andet af ham selv i uniform, (er desværre gået tabt). Far var således ikke ramt på sjælen, eller traumatiseret af sine oplevelser, det har vi aldrig mærket noget til i familien.

Men blev han ikke ramt på sjælen, så blev han til gengæld ramt af et stykke fra en granat. Om det var på vestfronten eller på østfronten er indre jeg ikke, idet han har gjort tjeneste begge steder. Men jeg mener at kunne huske at det var i Frankrig han blev såret. Far var altid villig, når vi børn bad ham om at fortælle om sine oplevelser, som vi naturligvis syntes var spændende, især når han fortalte hvordan det gik til, da han blev såret.

Det var en aften/nat i skyttegraven, som så mange andre, men **den** aften/nat var der forholdsvis rolig ved fronten. Min far og hans kammerat, som også var sønderjyde, har måske "hygget" sig lidt i skyttegraven, (hvis man kan tale om at **hygge** sådan et sted) i hvert fald fik de ild på en cigar. På et tidspunkt stak hans kammerat hovedet for langt op af skyttegraven, for at se sig lidt omkring. **Det** viste sig at være en rigtig dårlig beslutning. Om han nu har haft cigaren i munden, ja det melder historien ikke noget om, men han blev straks observeret af fjenden, og en kugle i brystet, sluttede omgående livet for endnu en sønderjyde. Der stod min far så med en såret kammerat, og man kan næsten tænke sig hvordan det måtte føles. Der skulle hentes hjælp, så far måtte kravle bagud for at hente hjælp af sanitærene, der lå længere tilbage. Undervejs tilbage til skyttegraven med 2 hjælpere og en bære, og lige før de kunne komme i sikkerhed i skyttegraven, kunne de høre der var en granat undervejs, og som far fortalte, sprang de nærmest på hovedet ned i skyttegraven. Som sidste mand af 3, var det min far som blev ramt i låret af et stykke fra en granat, sandsynligvis fra en shrapnel.

Far blev nu indlagt på et lazaret. Det var heldigvis ikke alvorligt, så efter han var blevet opereret, og fået fjernet granatstykket, blev han nu efter et kortere ophold på lazarettet udskrevet. Dog ikke som krigsduelig. Han blev nu spurgt om han havde forstand på landbrug, og eftersom han havde arbejdet ved landbruget før indkaldelsen, kunne han svare ja, det mente han da nok han havde. Og det var ualmindeligt heldigt for ham. Han blev nemlig tilbudt at komme ud på en ejendom for at hjælpe med at passe gården. På gården var der en kone og en datter, om manden nu var død eller indkaldt vides ikke, men far fik i hvert fald en rigtig god tid hos de to damer. Der er nok ingen tvivl om, at han har hygget sig, det har jo været et paradys, set i forhold til livet i skyttegraven.

Men intet varer evigt, heller ikke opholdet hos de 2 damer. En dag kom der besked fra kompagniet, han måtte tilbage i tjeneste igen. Far havde ikke haft orlov i lang tid, så han søgte om at få bevilliget orlov, så han kunne komme hjem og besøge sine forældre. Hans far var på det tidspunkt begyndt at skrante lidt med helbredet. Selvom det var blevet sværere for sønderjyderne at få lov til at komme hjem på orlov, (på grund af, at de benyttede lejligheden til at flygte over grænsen til Danmark), så lykkedes det alligevel for far at få lov til at rejse hjem for at besøge hans forældre. Det skulle også vise sig det var sidste gang, han så sin far. Fars forældre boede i den gamle skole i Rangstrup, og hans far var da fodermester ved Mathias Holm.

Orloven var forbi, og det var nu tid til at skulle tilbage til tjenesten. Hans far fulgte ham til toget i Rangstrup den dag han skulle afsted. Det var vigtigt, at man fik taget ordentligt afsked med hinanden, da ingen vidste om man skulle ses igen. Toget kom, men hov, det var da toget der gik nordpå. Far havde taget en beslutning, og han indledte nu sin rejse mod det gamle land. Hans far havde lugtet lunt, og var straks klar over hans forehavende, og han ønskede ham lykke på rejsen. Det var farens sidste ord til sin søn, idet han døde medens min far opholdt sig i det gamle land, og ikke havde mulighed for at komme hjem til begravelsen. Målet var Skodborg, og videre derfra til Lille Andst, hvor far havde noget familie som han ville besøge. Far var godt kendt i området fra hans tidligere besøg, så han vidste lige hvor han kunne gå over Kongeåen midt om natten. Der var ikke langt fra det sted hvor han kom iland, og op til ejendommen, hvor hans tante og onkel boede. Dem havde han tjent hos en kort periode, så det var fra den tid, at han var godt kendt i området. Det var midt om natten da han kom til ejendommen, hvor han bankede på vinduet til soveværelset, og det var selvfølgelig et par forskrækkede mennesker der dukkede op, og forsigtig trak gardinerne til side. Da de så min far stå udenfor, udbrød hans tante, "neej" er det **dig** lille Hans. Stor var gensynsglæden, og far blev vel modtaget og beværtet. De kom ikke i seng mere den nat, der var meget der skulle snakkes om, og mon ikke far fik lov til at sove ud resten af dagen, det havde jo været en lang, og til dels farefuld rejse med toget fra Rangstrup mod Skodborg. Der var under hele turen fare for, at en gendarm skulle vise sig, og forlange en gyldig passagerseddel, det kunne få alvorlige følger for far, og straffen for forsøg på at flygte var hård. Far var nu kommet i sikkerhed oppe i det gamle land. Han blev hos sin onkel og tante, hvor han blev ansat som karl på gården, indtil krigen var forbi. Under hans ophold **der**, døde hans far i 1918. På grund af, at han var flygtet til Danmark, kunne han ikke komme hjem til sin fars begravelse, det ville være alt for stor en risiko. Han kom dog hjem og kunne deltage i afstemningen i 1920, og den 8 marts 1922 fik han sit "Indfødsretsbevis fra det danske indenrigsministerium".

Jeg husker endnu som barn hvordan min far havde gener af såret på hans ben. Det var en følge af den granatsplint han fik under sit ophold i Frankrig/Rusland. Han har dog altid haft et fuldt aktivt arbejdsliv, og som sådan var han jo heldig, mange kom hjem som invalide, og med ar på sjælen. Det slap vores far heldigvis for.

Lad mig slutte af med en lille sjov episode. Det må have været efter 2. verdenskrig, måske mellem 1945-1950, jeg var nu blevet så gammel, at jeg kunne begynde at huske. En dag kom der et brev fra Tyskland, og da vi ingen bekendte havde i Tyskland, var det lidt mystisk. Far og mor havde begge gået i tysk skole, og selv om det efterhånden var en del år siden, så var det ikke et problem at læse/forstå brevet. Det blev min mor der fik den opgave at læse brevet for min far, (hun var den bedste til tysk). Den dag i dag kan jeg se det lige så tydeligt for mig, da vi sad omkring køkkenbordet, og hørte hvad mor læste op.

Og hvad læste hun så? Ja det viste sig, at det var et brev fra datteren på den gård, hvor far havde opholdt sig, efter han var blevet såret. Hvad der stod i brevet fik jeg selvfølgelig ikke noget at vide om, men jeg forstod dog at datteren gerne ville vide, hvordan det var gået min far efter krigen. Jeg ved også at min mor skrev et par ord tilbage. Men **så** var der heller ikke mere at sige om **den** sag, mente hun, og så blev brevet brændt. Det kunne ellers have været spændende, hvis brevet havde eksisteret i dag.

Far fik sit "Indfødsretsbevis" udstedt af Indenrigsministeriet 8. marts 1922, og har hermed erhvervet dansk **Indfødsret**. Det skete på den måde, at han overfor amtmanden i Ribe tilkendegav at han optrede for Danmark.

Far levede nu et helt almindeligt liv med arbejde og familie, men ind imellem kunne det hænde, vi lige skulle vende tiden fra 1914-1918 endnu engang. Far havde ikke noget imod at fortælle om sine oplevelser, og måske var det på den måde, han fik bearbejdet de barske oplevelser fra "**dengang**".